

Terug naar het historisch besef

Commissie haalt bezem door geschiedenisonderwijs

Het ontwikkelen van historisch besef moet centraal komen te staan in het geschiedenisonderwijs. Daarbij gaat het om een combinatie van kennis, inzicht en toepasbaarheid. Om dit gemakkelijker te maken wordt de geschiedenis ingedeeld in tien tijdvakken. Van de basisschool tot de eindexamens in het voortgezet onderwijs komt er een samenhangend en doorlopend programma voor het geschiedenisonderwijs.

Dit zijn de belangrijkste aanbevelingen van de Commissie historische en maatschappelijke vorming aan staatssecretaris Adelmund van Onderwijs. Voorzitter van de commissie is prof. dr. Piet de Rooy, hoogleraar 'Nederlandse geschiedenis sedert de Middeleeuwen' aan de Universiteit van Amsterdam. De commissie-De Rooy bouwt voort op het advies van de eerdere Commissie geschiedenisonderwijs, onder voorzitterschap van drs. Roel de Wit, die pleitte voor een nieuwe balans van kennis en vaardigheden, vanuit een chronologische benadering.

Dat laatste is er de afgelopen jaren bij ingeschoten. Sinds in 1968 de Mammoetwet werd ingevoerd, is het vak geschiedenis steeds minder belangrijk geworden. Het eindexamen werd beperkt tot twee historische thema's, waardoor de chronologische kennis (tijdvakken) en daarmee het historisch besef sterk achteruitging. Met als gevolg leerlingen die, bijvoorbeeld, niet weten wie eerder leefde: Napoleon of Hitler. Of den-

ken dat de Gouden Eeuw in de Romeinse tijd was.

Eén van de problemen van het vak geschiedenis is, dat het lijkt te bestaan uit een onoverzienbare hoeveelheid weinig systematisch samenhangende feitelijke gegevens, stelt de Commissie-De Rooy in haar rapport Verleden, heden en toekomst. Deze hoedanigheid maakt het vak voor leerlingen buitengewoon moeilijk te leren. Bijna alles komt één keer aan de orde en wordt vervolgens niet meer herhaald, gebruikt of toegepast.

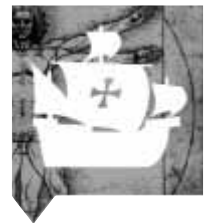
De commissie is daarom op zoek gegaan naar een gemeenschappelijk kader voor alle onderwijsvormen. Met behulp van dit kader moeten leerlingen personen, gebeurtenissen, verschijnselen en ontwikkelingen historisch kunnen plaatsen. Oftewel: meer historisch besef krijgen.

Tijdvakken en beeldmerken

Daarom wordt voorgesteld het geschiedenisonderwijs in te delen in tien overzichtelijke tijdvakken, die in elke onderwijsvorm opnieuw worden aangeboden en telkens meer verdiept en uitgewerkt. *De herhaling moet ervoor zorgen dat het chronologisch besef beter beklijft. Leerlingen moeten beschikken over kennis van de tijdvakken, die daarmee een oriënterende functie hebben. Met deze oriëntatiekennis leren zij ontwikkelingen in het juiste historisch perspectief te plaatsen.*

Gekozen is voor een hanteerbaar stelsel van tijdvakken met eenvoudige, associatieve benamingen en tijdgrenzen in ronde jaartallen. Het gaat om:

- jagers en boeren (tot 3000 voor Chr.)
- Grieken en Romeinen (3000 voor Chr. - 500 na Chr.)

- monniken en ridders (500-1000)
- steden en staten (1000-1500)
- ontdekkers en hervormers (1500-1600)
- regenten en vorsten (1600-1700)
- pruiken en revoluties (1700-1800)
- burgers en stoommachines (1800-1900)
- wereldoorlogen (1900-1950)
- televisie en computer (vanaf 1950)

Om de herkenbaarheid van de tijdvakken te bevorderen zijn door studenten van de Hogeschool 's-Hertogenbosch tien beeldmerken ontworpen, die bijvoorbeeld gebruikt kunnen worden als logo's van hoofdstukken in schoolboeken, maar ook bij tentoonstellingen in musea of in historische documentaires op de televisie. Hierbij wordt tevens een bijdrage geleverd aan de oplossing van één van de door de commissie-De Wit gesignaleerde problemen, namelijk de kloof tussen samenleving en onderwijs.

De beeldmerken zijn er in zwart/wit en in kleur. De eenvoudigste versie biedt een enkelvoudige (symbolische) afbeelding die geassocieerd wordt met het tijdvak. Bijvoorbeeld een klassieke tempel voor de 'tijd van Grieken en Romeinen', een ridderhelm voor de 'tijd van monniken en ridders', of een tank voor de 'tijd van de wereldoorlogen'.

In de meer uitgewerkte versie bestaat het beeldmerk uit een voorgrond en een (gekleurde) achtergrond. Zo is voor de 'tijd van regenten en vorsten' gekozen voor een kroon met op de achtergrond een beeld van de Amsterdamse Herengracht. Een schoonheidsfoutje is het symbool voor de 'pruiken en revoluties', waarin een schilderij van Delacroix is verwerkt. Dit schilderij verwijst naar de Parijse Revolutie van 1830 en valt dus buiten de bedoelde periode 1700-1800.

Omgevingseducatie

Alice Geijssel, coördinator van de stichting Omgevingseducatie Gooi, Vecht- en Eemstreek, noemt de voorstellen van de commissie-De Rooy hartstikke interessant. De

stichting is in 1994 opgericht om, in aansluiting op de in dat jaar ingevoerde basisvorming, de samenwerking tussen 'school en omgeving' te bevorderen. Daartoe wordt onder meer (thematisch) lesmateriaal over de eigen omgeving ontwikkeld voor het voortgezet onderwijs. Zelfstandig werken en op onderzoek gaan spelen daarin een grote rol. Oftewel: onderzoekend leren. Raakvlakken zijn er niet alleen met geschiedenis, maar bijvoorbeeld ook met aardrijkskunde, economie en de beeldende vakken.

We moeten weer rijtjes jaartallen gaan leren, was de eerste reactie op het rapport De Rooy die Alice Geijssel onder docenten van het voortgezet onderwijs beluisterde. Maar dat is natuurlijk niet zo. Daarbij zou je de tijd ook niet kunnen terugdraaien. Daarvoor is de trend van zelfstandig leren, zoeken, vragen stellen al te ver op dreef. Aan de andere kant is de chronologie, alles een plek kunnen geven in het geheel, van grote waarde. Historisch besef is heel belangrijk. Ook in de omgevingseducatie, waarin onder meer gekeken wordt hoe de historie doorwerkt in het heden.

Zij vermoedt dat de 'comeback van de tijdbalk' in het geschiedenisonderwijs een reactie is op de basisvorming, waarin – vooral in het begin – veel nadruk is gelegd op de vaardigheden en veel minder op het vak geschiedenis op zich. In de basisvorming leren leerlingen interviewen, samenwerken, bronnen zoeken, een onderzoeksplan op stellen. Daar sluit het omgevingsonderwijs op aan. Ik kan me wel voorstellen dat historici zijn gaan denken: dat kost allemaal heel veel tijd, maar waar blijft ons vak?

Het bijbrengen van (cultuur)historisch besef, zoals voorgesteld door de commissie-De Rooy, is volgens Geijssel heel goed te koppelen aan het omgevingsonderwijs, dat op de middelbare school overigens nog steeds geen officieel vak is. Van mij mag er iets meer geschiedenis in. Maar de eigen activiteiten van de leerlingen, de onderzoeksvaardigheden moeten een belangrijke rol blijven spelen. Dat moeten de historici niet vergeten.

Eddie de Paepe

Zaterdag 9 juni – Open Tuindag op de buitenplaats Uytwijck

Uytwijck is een grote buitenplaats aan de Utrechtseweg in Hilversum. Het park van Uytwijck werd in 1921 aangelegd in de Architectonische Tuinstijl door de bekende tuinarchitect D.F. Tersteeg uit Naarden. Het park verwierf in 1991 de status van provinciaal monument. Karakteristiek zijn de doorkijken langs een aantal zichtassen en de verdiepte deeltuinen in het park. Veel elementen van de oorspronkelijke aanleg, zoals de trappartijen, muren en objecten zijn fraai gerestaureerd. De tuin omvat een uitgebreide collectie bijzondere bomen en heesters.

De parktuin van Uytwijck is niet voor het publiek opengesteld maar wel wordt er voor geïnviteerde belangstellenden ten minste één Open Dag per jaar georganiseerd. Dit jaar is de tuin geopend op zaterdag 9 juni en ook leden van *Albertus Perk* worden uitgenodigd voor een bezoek. Tussen 10 uur en 17 uur bent u van harte welkom om een wandelroute te lopen en over de buitenplaats Uytwijck tekst en uitleg te krijgen. De toegang is gratis.

Laatste nieuws. In verband met mond- en klauwzeer tevoren even onderstaand nummer bellen om te vernemen of de excursie wel door kan gaan.

Utrechtseweg 195-209

1213 TP Hilversum

Voor informatie: tel. 035- 5823075

TVE-dag gewijd aan Hilversum

De Stichting Tussen Vecht en Eem strijkt op zaterdag 22 september neer in Hilversum met een programma over 'hergebruik van monumenten'. De uitwerking van het programma moet nog ter hand worden genomen, maar het is te verwachten dat de ochtend gevuld zal worden door enkele sprekers en dat de deelnemers na de lunch een aantal weer in gebruik genomen monumenten gaan bezoeken. De dit jaar jubilerende Stichting Hilversum, *Pas Op!* (20 jaar) zal in het programma participeren. *Pas Op* heeft met het restaureren en weer in gebruik nemen van monumenten immers een grote ervaring.

Belangstellenden wordt verzocht contact op te nemen met de secretaris van *Pas Op*, mevrouw Flos Wisse Smit-Kooman, Eikenlaan 59, 1213 SH Hilversum, fax (035) 623 83 70, e-mail floswis@xs4all.nl. Zij kan als u dit bericht onder ogen hebt gekregen al weer meer vertellen dan bij het ter perse gaan van dit nummer bekend was.

